ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆՔ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 70 դրշ. / Վեցամսեայ 35 »

Գաւառներու համար { Տարեկան 90 » / Վեցամսեայ 45 » / Եռամսեայ 23 »

Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. / Վեցամսեայ 12 »

Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրէնութեան։

# ԾԱՂԻԿ

## ՕՐԱԹԵՐԹ

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و ادارەخانەسى
غلطەدە حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien „DZAGHIK“
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ — ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ — 10 ՓԱՐԱ

## ՄԵԶԻ ՀԱՄԱՐ ՉԷՔ

Չկարծուի թէ հակակղերական պայքար մըն է զոր սկսանք մեկ մեր այս ու նախընթաց գրուածքներով։ Մենք գիտենք յարգել արժանաւոր կղերը, այն կղերը կ'ըսեմ որ գիտէ ժամանակակից Բարոյականին հետեւելով Ս. Գիրքը ծուռ չհասկնալ ու միջինդարեան, անզգլեոնական մոլեռանդութիւն չներշնչել իր հօտին խօսքով ու գործով։

Արդ ո՛րչափ քամահրելի, ո՛րչափ պատասխանատու է յաչս Նոր Բարոյականի, մանաւանդ Հայ. եկեղեցւոյ վարդապետութեան այն կղերականն որ իր խ—ֆ—ծ համոզումով, առանց բանաւոր պատճառի մը, չպատասխանեց Պատրիարքական հրաւիրագրին ու ներկայ չգտնուեցաւ Հայ-Համէչականներու Կ.-Պատրիարքի փոխադարձ այցելութեան։ Այս կէտը ցաւելով արձանագրեցինք մեր երէկուան Ազգ. լուրերու բաժնին մէջ, արդահատելով միանգամայն մեր բարձրաստիճան վեղարաւորներէն ոմանց տկար «բերեւ զեղեցն» բարոյական-կրօնական ըմբռնումներուն վրայ։

Ինչ . . . կրնա՛յ մարսել Հայ-Համէչականներու Կ.-Պատրիարքին ներկայութիւնը, ողջագուրել Գերապայծառները եւ անոնց խ—Նը հարցնել, մնալ վայրկեան մը թէ տարբեր դաւանանքի յարանուններն ալ մեր ազգակիցներն են։ Անոնք անկարելի բաներ են, խորութիւն չունին Հայ-Համէչականի, Հայ-Բողոքականի ու Մայրենի-Եկեղեցւոյ միջեւ, այդպիսի հանդիսաւոր օրերու ամթիւ ալ, իրենց գործին չի գար։ Ինչո՞ւ. որովհետեւ ոմանց չահերուն կը դպչի, ժողովրդականութիւննին կը կորսուի եղեր, ուրիշներուն ալ հաւատքին կը դպչի եղեր, դուք բռէք խանգարուած ջիղերուն։

Այս երկու պարագային ալ, այդ կղերականները, ըլլա՛յ Քահանայ, ըլլա՛յ Վրդ., ըլլա՛յ Եպիսկոպոս, մոլթիլ ու հոգւով հիւանդ են, հիւանդ, «Կրօնքի (այն) հիւծախտները» որու ախտանիշները «Արեւելք»ի սիւնակներուն մէջ խոր, շատ խոր հոգեբանութեամբ պարզեց մեր Առաջնորդ Տ. Մ. Մ. Վրդ. Սերովբեան։ Եւ քանի որ հիւանդ են, քահանայագործելէ, առաջի Ս. Սեղանին սպասաւորելէ զրկուած կը համարուին։ Բացէ՛ք կարդացէ՛ք Նոր Ուխտը, երանաշնորհ հայրապետներու, «Հարց-Եկեղեցւոյ» Վարդապետութիւններն ու մեկնութիւնները, Մաշտոցի «Ընծայութեան կարգը», չեմ կարծեր որ բամբնեռաս հակառակը գտնէք։ Ընծայացուի մը մարմնական ձիրքերը, ֆիզաքալցա անթերի ըլլալու պարագան յարդ նկատի կ'առնուի. հապա հոգեկան պէտքե՞րը . . . առանց՝ որ հ—ֆ—բ պաշտօնէութեան կը կոչուին ժողովրդին ձայնով, Եկեղեցւոյ վարդապետներուն թէ՛ օրհնութեամբ եւ թէ՛ նզովքներուն տակ։ Ինչո՞ւ զանց առնուի հոգեկան ձիրքերը. մեր նուիրական գիրքերը այս մասին որոշադրութիւն մը, կանոններու երկաթաձեւ շարք մը չեն հրատարակած մեզի, սրբազանները, որ ձեզի նման հոգեկան ցաւագարներու դասի մը հոգեւոր ծնողը հանդիսացած էք «Ահաւոր Ս. Խորհրդին» առջեւ։ Յանուն Հայ. Եկեղեցւոյ սրբութեան, Լուսաւորչական, լուսամիտ հաւատքին, կրօնական ըմբռնման, անշահախնդիր, ներողամիտ ոգւոյն կը բ—ղ—է—ն— մենք մեր բոլոր թափովը, ձեզի դէմ ու ձեր նախորդներուն դէմ որ Մեր եկեղեցին այս վիճակին ենթարկեցէք։ Մեր եկեղեցին չի պատուիրեր որ ոչ թէ կղերական մը, այլ նոյն իսկ իր ո եւ է անդամը՝ Քոյր եկեղեցիներուն դէմ, ուր միա՛յ մեր արենակից այլադաւանները, թշնամութիւն տածէ, առանց նկատառմամբ խել մը նախապաշարումներով տարօրուի։

Մեր ժողովրդին այս վիճակին պատասխանատուն հրամանքնիդ էք։ Հասկըցա՞ք, ծերացած, բայց մանուկ գլխով կղերականներ։ Ձեզի պէս մտածողներուն երեւէն է որ գրեթէ 60 տարի առաջ եկեղեցական տխուր անցեալ մը բոլորեցինք, եւ դարձեալ ձեզմէ՛ ոմանք չէ՞ն որ արդէ՞ք կ'ըլլան խրամատը հետզհետէ լեցնելու կրթական հաստատութիւններով ու այսպիսի հանդիսաւոր առիթներով։ Մի՛ վախնաք, Գերերջանիկ Էմմանուէլեան Սրբազանին ձեռքը համբուրելով, կամ զայն ողջագուրելով՝ Պապական չէք ըլլար, չէք պղծուիր!!!, եւ դուք, Հայ-Համէչական վարդապետներ, գերապայծառներ ու եպիսկոպոսներ, Օրմանեան Սրբազանը համբուրելով կամ ո եւ է առթիւ մը կատարուած պաշտամունքին ներկայ գտնուելով կամ մասնակցելով՝ մի՛ վախնաք, Արքայութեան դռները առջեւնիդ չեն փակուիր։ Պիտի փակուի՛ն, այո, պիտի փակուի՛ն ձեր առջեւ, եթէ այլադաւաններու եւ այլակրօններու նկատմամբ մարդկային պարտականութիւններնիդ չկատարէք։ Եւ ձեզի համար ալ, մեր մեծ հաւատածին կղերականները, Ս. Գրիգոր, Մեծն Ներսէս Պարթեւ, Ս. Սահակ, Ս. Մեսրոպ չպիտի բարեխօսեն «ի հանդերձելումն» Ահեղ Դատաստանին առջեւ, ձեզի՝ որ ձեր խօսքով ու գործով Քրիստոնէական կրօնքը, Հայ. եկեղեցին, իրենց քարոզած վարդապետութիւնները ծուռ կը հասկնաք, ծուռ կը մեկնէք եւ ազգին մէջ, ձեր հօտին գայթակղութիւն կը պատճառէք, եւ իրենց այդ սուրբերուն անունով ժողովրդին այնպէս հասկցնել կ'ուզէք, այնպէս, թէ «Արտաքոյ Հայ. Եկեղեցւոյ չիք փրկութիւն», այսինքն Մայրենի եկեղեցւոյ չպատկանողները Հայ չեն։ Այս արտօնութիւնը ձեզի ո՞վ տուաւ։ Միթէ Հ. Գաթրճեան, Հ. Ինճիճեան նուազ գիտակից էին քան զձեզ, միթէ Վիեննայի ու Վենետիկի արդի միաբանութեանց գիտնական վարդապետները նուազ Հա՞յ են, նուազ կը ճանչնա՞ն Ս. Գրիգորը, Ս. Մեսրոպը քան Էջմիածնեցիներն ու Արմաշի Դպրեվանքցիները։

Ինչ կը նշանակէ եպիսկոպոս, վարդապետ, Սրբազան, հայր Ս. տիտղոսները կրել, քանի որ չէք համապատասխաներ ձեր կոչման։ Ինչ կը նշանակէ մեր երանաշնորհ նախնեաց յաջորդները սեպուիլ, երբ դուք ոտքէն մինչեւ գլուխ այն սուրբերուն սուրբ, լոյս հաւատքը չունիք, անոնց կրօնական լայն ըմբռնման ցոլքն իսկ չունիք, անոնց աշխարհահայեցողութեան ամենատարրական սկզբունքներն անգամ չունիք, չունիք, չունիք, չունիք։ Աստուած սիրէք, գացէ՛ք գործերնիդ, ո՞ւրկէ եկած էք, հոն գացէ՛ք։ Մեզի Ս. Գրիգորներու, Մեծն Ներսէսներու հաւատքով ու վարդապետութեամբ լեցուած կղեր պէտք է. այս կը պահանջէ Երկրին ու Ազգին շահը։ Կը զարմանամ թէ ձեզմէ ոմանք որ դեռ, այսքան տարիներէ ետք, առաջնորդուելու պէտք ունին, ինչպէս կրնան առաջնորդել։ Ես Ս. Պատրիարք Հօր տեղն ըլլամ, այդպիսիներն Արմաշի վանքը կը լեցնեմ ու Եղիշէ Սրբազանին կը յանձնեմ՝ Հայ. Եկեղեցւոյ վարդապետութիւնը սորվեցնելու համար։ Ինչ են այդ սուրբն ձորէն կղերականները։ Այսպիսի լուսաւորեալ, քաղաքակրթուած դարուն ուր ժողովուրդները ցեղական ու կրօնական անխտրութիւն կը քարոզեն՝ ցեղերու միջեւ ատելութիւնը վերցնելու եւ համերաշխութիւն հաստատելու, իրենց երկրին տնտեսական, իմացական ա՛լ աւելի բարգաւաճման, մարդ կ'ամչնայ, պետք գետին կ'անցնի՝ լսելով կամ կարդալով թէ ի՛նչ ի՛նչ նկատումներով մեր մեծ հաւատածին Սրբազաններէն ոմանք չեն բարեհաճած Կ.-Պատրիարքին փոխադարձ այցելութիւնը պատուել իրենց ներկայութեամբ։

Ողորմելի չէ՞ք գտներ այս նկատումները, հիւանդ ըեղի նկատումներ։ Կը ներուի, քանի որ հիւանդ են, բայց կը ցաւինք՝ մեր մէջ այդպիսիներ ունենալնուս համար։ Ամէն տեղ Դպրեվանքցիները, նորերը։ Ասպարէզէն հետզհետէ քաշուեցէք, մի՛ վախնաք, տեղերնիդ պարապ չի մնար, Արմաշի Դպրեվանքը ամէն տարի մեր պէտքերը կը հոգայ։ Եւ դուք, ժողովուրդ, մի՛ հաւատաք այն կղերականներուն որ ձեզի յանուն Հայ. Եկեղեցւոյ մեր բամբնեռուն հակառակը կը քարոզեն։ Թէ՛ «Աստ» եւ թէ՛ «ի հանդերձելումն» երջանի՛կ ըլլալ կ'ուզէք, հա՛շտ ապրեցէք այլադաւան արենակիցներուդ ու այլակրօն ցեղերու հետ։ Ուրիշին կրօնական համոզումը մի՛ անարգէք, այլ յարգեցէք որ ուրիշներն ալ ձերինները յարգեն։ Այս պէտք է ըլլայ քրիստոնեայի մը, Հայ քրիստոնեայի մը համոզումը։ Մի՛ վախնաք, այս տողերը կարդալով, լրագիր կարդալով՝ չէք պղծուիր. գիտցէք որ լրագիրները կարգ մը Տէրպապաներէ, Հայր Սուրբերէ ու Սրբազաններէ աւելի ձեզի բարեկամ են, աղէկութիւննիդ կ'ուզեն. հերի՛ք է առանց կրօնական անհանդուրժողութեան զոհ երթաք։ Աստուծոյ առջեւ ալ, Երկրին օրէնքին առջեւ ալ, գիտցէ՛ք որ պարկեշտ քաղքըցի, առաքինի անհատ անոնք են միայն որ այլադաւան ու այլակրօն ժողովուրդներու միջեւ համերաշխութիւնը կրօնական լայն ըմբռնումով մը վառ կը պահեն։

## ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐԸ Ի՞ՆՉ ԿԸ ԿԱՐԾԵՆ

Ց. ՄՐՄՐԵԱՆԻՆ

Շատ մը գրողներ՝ իրենց կարգին՝ այլեւայլ տեսութիւններ եւ գաղափարներ պարզած ատեն, ա՛յնպէս կը կարծեն որ առաջին անգամ ըլլալով՝ իրենք կը յայտնեն զանոնք, բայց Փիլիսոփայական պատմութեան տեղեակ եղողները գիտեն թէ մեր գաղափարները բողբոջման մէջ էին հին դարերու մէջ։ Օրէնքի, բարոյականի, արուեստի եւ ճարտարարուեստի սկզբունքները գծուած էին վաղեմի իմաստասէրներու կողմէ։ Կրօնքի ցոլքը լուսաւորած էր հին մարդուն սիրտը. Քսենոփան կ'ըսէր. «Միակ Աստուած մը կայ բարձր՝ աստուածներէն եւ մարդոցմէ. նա մահկանացուներու չի նմանիր ո՛չ դէմքով, ո՛չ մտքով։» Անաքսագորասն ալ նման գաղափար մը ունէր։

Եթէ ամբողջ կրօնքները բաղդատենք, ընդհանուր գիծեր պիտի գտնենք. միաստուածութեան մը նշմարանքը կայ ամէնուն մէջ. զոր օր. ընկերական կազմակերպութեան կատարեալ նախագիծեր ընծայել ձգտեցան Արիստոտէլ եւ Պղատոն, չենք համարձակիր խստօրէն քննադատել անոնց նոյն իսկ թերի սկզբունքները սա մտածումով թէ անոնք իրենց ապրած շրջանային պահանջքներէն անդին չէին կրնար անցնիլ. բայց մենք «Մեծ մարդոց հոգեբանութենէն» գիտենք թէ հանճարները իրենց ժամանակէն անդին անցած են, եւ յետագայ դարերու գիտակցութիւնն ունեցած են տարապայման սրատեսութեամբ մը։ Այսպիսիներէն էր Սոկրատը որ ապրեցաւ Յեմական ու Սրահական գաղութներու մէջ։ Գաղափարի մեծ մարդիկը քանի մը սերունդներու ժառանգն են. ո՛ եւ է բարոյական պատուար արգելք չ'ըլլար անոնց ախտերական համբաւին։ Գաղափարներու արտայայտման զանազան ձեւերը գեղեցկագիտօրէն կը յարմարին իրենց ժամանակին, ինչպէս նաեւ պատմականապէս ու գիտականապէս Սպենսըր, ի՛նչ ալ ըսեն հնասէրները, ԺԹ. եւ Ի. դարերու ընկերաբանն է, ուրիշ կերպով մտածելը, անարգութիւն ընել է իր իրաւունքներուն վրայ։

Այո՛, կրնայ ենթադրուիլ թէ նախկին գիտութեան ներկայացուցիչներն ալ հասարակութեան առջեւ գտնուած ատեն մարդկային նոյն յղացումները պիտի ունենային, բայց նուազագոյն աստիճանով. դարերուն հետ պայմաններն ալ կը փոխուին, մտածելու կերպերն աւելի կը բարեփոխեն. հանճարները ո՛րքան ալ հասարակաց ըլլան, անցեալէն կ'անջատուին եւ ապագային կը կապուին. հակառակ պարագային գիտական յառաջդիմութիւն տեղի պիտի ունենար, ոչ թէ յառաջդիմութիւն։

Յօդուածագիրները ի՛նչ կարծիք ունին այս մասին։ ՏԻՐԱՅՐ ՎՐԴ.

## ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ

### ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Թէ քաղաքները բարեբար ու բարոյական մեծ ազդեցութիւններ ունին, այդ միայն կըզգայի ցարդ։ Գաւառացի ըլլալուս պատճառաւ, բայց փորձառու ըլլալու բարեբախտութիւնս կը պակսէր անշուշտ։

Յառաջաբանէս չկարծուի թէ այս պակասն ալ մեր կղերին պիտի վերագրեմ, ո՛չ, ընդհակառակը համոզուած եմ թէ մեր առաջնորդները ո՛րքան ալ քաղաքչութեան համար մասնաւոր պատրաստութիւն մը կրած չեն, դարձեալ քիչ շատ իրենց խնամքի յանձնուած հօտը հոգեւորապէս մխիթարելու տակութիւնն ունին. եթէ, մանաւանդ գաւառի խորքի մը մէջ, թեմական զանազան խնդիրներ զգան զիրենք անհանգիստ ընել, իրենց արդէն առանձին եւ անօգնական վիճակին մէջ։ Ճշմարտութիւն մը զոր, կարծեմ, ինծի հետ պիտի խոստովանին ամէն արդարադատ խորհողներ։

Ուստի մեր քաղքին վրայ մանաւորելով՝ խելահաս ըլլալէս ի վեր մեզ այցելող հովիւներուն համար կրնամ հրապարակաւ ըսել թէ ամէնքն ալ աւելի կամ նուազ սոյն առաւելութեամբ փայլող անձեր եղած են, բայց քանի որ սա թեմական խնդիրները երբեք չեն պակսիր ու Առաջնորդին—անձ մը միայն— ուղեղը թաղուած կը մնայ այդ կրթական եկեղեցական այլեւայլ դժուարանճարին հարցերու մէջ, բնականաբար այդ բանը պիտի ստիպուէր անյաջող մնալ. ինչպէս որ դեռ այս դժբախտութիւնը կը կրեն կարգ մը գաւառներ եւ անոնց հովիւները։ Կը խափեմ նաեւ առանց վրայ աւելցնելու քաղաքացիներուս բարքերէն մէկը, այն է Առաջնորդը հանգիստ ու ազատ չթողուլ միշտ իր շուրջը անամէջ խնդիրներ յարուցանելով, ուստի մեր Առաջնորդներն ալ կանուխէն հասկնալով այս անախորժ [illegible], կը քաշուէին քաղքիս մօտիկ Ս. Աստուածածնի վանքը, սպասելով որ առիթը օգնէ՝ քաղաք այցելելու ու ապաշնորհ ժողովուրդը մխիթարելու։

Թէպէտ նոյն պայմանները, սակայն բացառութիւն մը այս անգամ։ Տեղիս առաջ. Տեղապահ Տ. Եղնիկ վրդ. իր առողջական վիճակին պատճառաւ այս տեսակ ճգնաւորական կեանքէն հրաժարիլ ստիպուելով ժողովուրդը լսելի կ'օգտուի իր սաղմական երկար փորձառութիւններէն եւ մաքի պաշարներէն։

Տեղապահ հօր գեղեցիկ աշխարհաբարը թէպէտ միշտ բաւական գոհացնելու Աստուծոյ բանին պապակ ունեցողներուն փափաքը, սակայն քանի որ ունկնդիրներուն մեծ մասը տաճկերէն կը հասկնան, երկրաւորդ Հայր սուրբը այս պէտքն ալ գոհացնել կը ճիգնի։

Մեր անցեալ տեղապահական կռիւներուն կամ լաւ եւս մեր ջոջերուն կրքոտ եսասիրութեանց պատուորութիւնները ընթերցողներու յիշողութեան մէջ թարմ են, եւ այդ պայքարներն ալ ո՛րքան անիմաստ, ո՛րքա՛ն ալ տղայական ըլլան, կարծեմ քիչ մըն ալ ներկայիս գործերը խաթարելու չափ երկար ազդեցութիւն մը պիտի ունենային։ Ուստի ի՛նչպիսի անձուկ մտածութեանց տէր ըլլալու են անոնք որ մօտերս, թերեւս, բան մը դրած ըլլալու սին մարմաջէն դրդուելով՝ օրաթերթի մը մէջ հաւատացնել կ'ուզէին թէ ներկայ Տեղապահն ալ կարի անտարբեր կը մնայ տեղիս գործերուն մէջ, եւ ուրիշ մը թէ մօտ ժամանակէն ձեռնթափ պիտի ըլլայ, ըստ իս անիկա ըսել կ'ըլլայ որ մենք Էնկիւրցիներս երբեք առաջնորդի մը չպիտի հանինք եւ մեր թերութիւնները ճանչնալ չպիտի սիրենք։

Ուշադիր ու խղճի տէր դիտողի մը համար Էնկիւրի թէպէտ բարեկեցիկ, բայց տիրող անտարբերութեան եւ հակառակ զգացումներու երեսէն թեմական ամէնէն անտարբեր վիճակը ներկայացնող քաղաքն է, ո՞ր մէկը համրել այն ժողովրդական անտեղի դժուարութեանց զորս այցելող առաջնորդը կը գտնէ իր շուրջը, ի լուր աշխարհի ըսեմ մէկ քանին։

Ի նպաստ կրթականի տարեկան կուտ մը բերող կալուած մը չունինք։ Առաջնորդը շրջապատողները այնքան անտարբեր, այնքան շատ քննադատուած անձեր են որ զանոնք ալ կառավարելու աւելորդ հարկին մէջ կը գտնուի։ Ամէն դրամական տագնապի մէջ առաջնորդին կը հրամցուին կարգ մը բորբոսած թղթեր, եկեղեցւոյն պահանջները աստ ու անդ քով, որոնցմէ գանձումը այնքան դժուարին է, որքան մալուխը ասեղին ծակէն անցնիլ։ Իբր եկամուտներու աղբիւր մը, իրաւ, վանքը ընդարձակ հողեր ունի, բայց յոռի մատակարարութեան մը եւ դրամագլուխի չգոյութեան պատճառաւ, անոնք ալ անօգուտ կը մնան, քանի որ տեղիս երեւելիներն առաջնորդ մը քննադատելու մէջ միայն նշանաւոր են. . . ։

Իր անցեալ փայլուն օրերէն ի վեր—գրեթէ 20 տարի—այս վանքը Նախորդ տեղապահին օրով միայն ունեցաւ իր հողագործական կանոնաւոր գործիքներն ու անասունները, ու եթէ ներկայ Տեղապահ հայրն ալ, միջոցներուն ներածին չափ, զանոնք շահագործելու ձեռնարկը չ'ընէր, անշուշտ անոնք ալ կը հալէին քանի մը խղճամիտ վարողներու ձեռքին մէջ։

Գալով վարժարանին, վերը յիշեցինք թէ հաստատուն եկամուտ մը չունի, այս պատճառաւ սա ալ իր կարգին, ինչպէս ներկայ դասատուներուն, նոյնպէս հետզհետէ փոխուող առաջնորդներուն հոգեմաշ մտածումներէն մէկը եղած է, ուստի ո՞րու կ'ըլլայ յանցանքը, երբ մենք առաջուընէ ի վեր կալուած մը ունենալու փոյթը ունեցած չենք։

Ըսողներ կան թէ Տեղապահը ժողովրդի ու ժողովականներու անտարբերութենէն վհատելով՝ մասնաւոր ուշադրութիւն մը չ'ըներ կրթականին յառաջացման, ու կ'աւելցնեն թէ «որքա՞ն շուտ. . .», բայց մենք իրենց կը յիշեցնենք, այսպէս մտածողները յաւէտ խոստովանած կ'ըլլան իրենց ցեղական անտարբերութիւնը եւ այս քամինելի պայմաններուն մէջ ո՞ր առաջնորդ կրնար վերջ տալ այս տխուր կացութեան, քանի որ մենք մեր թերութիւններէն բաժնուիլ չենք ուզեր։

Միշտ, առիթը եկած պահուն, ետ չենք կեցած յիշեցնելէ թէ մենք եթէ չզգանք մեր պակասութիւնները եւ մեզմէ ջանքեր չընենք զանոնք օր առաջ արմատախիլ ընելու, ուրիշի մը ջանքերը միշտ թերի, միշտ սահմանափակ պիտի ըլլային եւ օր մը չէ որ մը պիտի տիրէր վհատումը, որու մանրէն, կարծենք, ամէն կազմուածքի մէջ կը գտնուի . . . ։

Կը յուսանք, սակայն, թէ նոյն իսկ իրաւ ալ ըլլան իր դժգոհութիւնները, Տեղապահ հայրը պիտի փութայ վաղընդփոյթ իր հովածութեան առարկայ ընել վարժարանի քիչ շատ նախանձելի, բայց գանգատալի վիճակը։

ԱՍՈՂԻԿ

# ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

## ՊԱՏԵՐԱԶՄ

### ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

Լէտիսմիթի շուրջը.— Լէտիսմիթէն հիմա լուրերը աւելի դիւրութեամբ կը հասնին։ Հասած վերջին հեռագիրը կը հաստատէ թէ պաշարման սկիզբէն մինչեւ 25 Նոյ. 83 մեռեալ ու վիրաւոր կան, քաղաքացի ու զինուորական։

Պօէրները ամէն կողմէ պաշարած են քաղաքը։ Ընդհանրապէս կէս գիշերուն կը սկսին թնդանօթաձգութեան։

Ամէնէն ծանր կորուստները Նոյ. 9ին աւլին, երբ Պօէրները շատ մօտեցան բանակատեղիին։ Պօէրները բաւական ծանր կորուստներ, իսկ Անգլիացիները 21 մեռեալ եւ վիրաւոր ունեցան

Հետեւեալ օրը Զօր. Ժուպէռ դաղեր խնդրեց Անգլիացիներէ։ Այս վերջինները Նոյ. 14ի յարձակման մէջ մէկ մեռեալ ունեցան։ Պօէրները միւս կողմէ ծանր կորուստներ կրեցին։ Նոյ. 20ի ռմբակոծութիւնը քանի մը շէնքեր կործանեց։ Նոյ. 21ին կը ծանուցուէր թէ Պօէրները դէպի հարաւ կ'ուղղուէին։

Գաբ Քօլօնի.— Զօր. Մէթուէնի օգնութեան ղրկուած Աւստրալիացի զօրքերը Դեկտ 1ին Գաբ հասան։ Մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցան Անգլիացի բնակիչներուն կողմէ։ Աւստրալիացի զօրագունդերուն բարոյական վիճակը լաւ է։ Սըր Ալֆրէտ Միլների կողմէ հացկերոյթ տրուեցաւ այդ զօրագունդերու սպաներուն։ Աւստրալիացի զօրքերը առաջապահ գունդը պիտի կազմեն օգնական զօրքերուն։ Նոյնպէս քանի մը ժամ ետքը Գանատայի օգնական զօրքերը Գաբ հասան, որոնք նմանապէս առաջապահներուն մէջ պիտի գրուին։

Անգլ. հայրենասէրութիւնը.— Անցեալ օր «Տէյլի Քրօնիքլ» անգլ. թերթին հրատարակիչ Պ. Մասինկհամի հրաժարման լուրը հաղորդած էինք։ Հիմա այդ օրինակին կը հետեւի նաեւ «Էքօ»ի հրատարակիչ Պ. Բրուք։ Պ. Մասինկհամի պէս Պ. Բրուք ալ հակառակ է Հարաւ-Ափրիկեան քաղաքականութեան որ պատերազմ առաջ բերաւ։ Պ. Մասինկհամի պէս Պ. Բրուք ալ չկարենալով իր պաշտօնը զոհել իր սկզբունքներուն, եւ թերթը վարողներուն ձեռքը խաղալիկ չըլլալ։

Այս երկու հրաժարականներուն արդիւնքը սա է թէ այս պահուս Լոնտոնի անգլ. մամուլը երկու կամ երեք բացառութիւններէ զատ ծայրայեղ հայրենասիրութիւն ցոյց կուտայ եւ պատերազմի կուսակից է։

Առաւօտեան բոլոր թերթերուն մէջ «Տէյլի Քրօնիքլ» եղաւ միայն որ Պ. Չէմպըրլէյնի ընդդիմացաւ եւ ընթացիկ ու սուր հանդամանք մը առնող ճնշողութեան (հայրենասիրութեան) դէմ բողոքեց։ Թէեւ նոյն լրագիրը երբեմն շատ կծու գիտողութիւններ կ'ընէր եւ Անգլիացիներու մեծամասնութեան հանրային կարծիքին շատ ականջ չէր կախեր։ Բայց միւս կողմէ արձագանքը կ'ըլլար ականծերի, բանիմաց ու լուրջ փոքրամասնութեան մը գաղափարներուն եւ զգացումներուն, բայց հիմա այդ փոքրամասնութիւնը ա՛լ օրկան չունի Լոնտոնի անգլ. առաւօտեան մեծ մամուլին մէջ, բացի «Մանչէսթըր Կուարտեան» մեծ թերթէն, որ Անգլիոյ ու բոլոր աշխարհի լաւագոյն օրաթերթերէն մին է։ Լոնտոնի մէջ տիրող այժմեան կացութիւնը եզական ու անօրինակ է։ Հիմա Լոնտոնի մէջ, դէթ լրագիրներու դրածէն դատելով, արմատական գաղափարներն ա՛լ մաքի չեն ըլլուիր եւ ամէն ոք համակարծիք է Հարաւ-Ափրիկէի խնդրին վրայ։ Արդարեւ շատ մը խմբագրական գրող խմբագիրները առոր մէջ կը գտնեն իրենց չքմեղանքը, երբ իրենց կը յանձնարարուի ու եւ է յօդուած գրել Հարաւ-Ափրիկեան խնդրին վրայ քան թէ իրենց համոզումներուն դէմ գրել։

Ուրեմն կարելի է եզրակացնել թէ ժողովրդական կարծիքներու հոսանքը եւ կարգ մը ազդեցութիւններ որքան ազդուած են կը ներգործեն Լոնտոնի մամուլին վրայ։ Այդ ազդեցութիւնները արդէն երկու երեք տարիէ ի վեր գոյութիւն ունէին, ինչպէս կը կասկածէր ամէն ոք, բայց հիմա երեւան կ'ելլեն, քան մը որուն համար կ'արժէ շնորհաւորել։ Միշտ լաւ է որ մարդ ճանչնայ այն ուժերը որոնց դէմ թերեւս օրին մէկը պայքար մը ունենայ մղելիք։ Հիմա այդ լրագիրները անգլ. կառավարութեան Հարաւ-Ափրիկեան քաղաքականութեան կը ծառայեն ու թերեւս իրենք խել եղած են այդ քաղաքականութիւնը ներշնչող։ Վաղը արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ ուրիշ խնդրի մը վրայ նոյնն պիտի միանան այդ լրագիրները, անգլ. կառավարութեան առաջնորդելու կամ դաշն առաջ մղելու։

Պէտք է գիտել որ բոլոր պահպանողական թերթերը «Թայմզ», «Սթանտարտ», «Մօրնինկ Բօսթ» այս պահուս իրենց գաղափարները կ'արտայայտեն եւ կը պաշտպանեն իրենց կուսակից կառավարութիւնը։ Բայց ինչ որ նշանակելի է, ընդդիմադիր մամուլը կը միանայ իրենց հետ ու ծայրայեղ եռանդ մը ցոյց կուտայ։

Հիմայ Լոնտոնի մամուլին մէջ «Մօրնինկ Լիտըր» առաւօտեան թերթը եւ երկու իրիկուան թերթեր՝ «Ուէսթմինսթըր Կազէթ» եւ «Սթար» միայն անկախաբար կը քննադատեն Հարաւ-Ափրիկեան քաղաքականութիւնը եւ հայրենամոլ մարմաջէ մը չեն բռնուած, ինչպէս Լոնտոնի բոլոր թերթերը։ Եթէ այսպէս շարունակուի, թէ՛ արտաքին եւ թէ՛ ներքին տեսակէտով վտանգ մը կը նշմարուի։

—Նիւ-Եորք Հէրալտի Լոնտոնեան թղթակիցը կ'ըսէ թէ Լոնտոնի բոլոր ակումբներուն, պանդոկներուն, թատրոններուն մէջ եւ ամենուրեք զայրոյթի ու անձկութեան զգացում մը կը տիրէ։ Անգլիացիք իրարու կը հարցնեն թէ ինչո՞ւ համար թոյլ չտրուիր որ լուրերը հասնին։ Այս զգացումն այնքան սաստկացած է որ կարծես թէ հարուած մը սպասուի է։ Այս մեծ հարուածը Նաթալի մէջ պիտի տրուի։ Զօր. Ժուպէռ հզօր գիրք մը բռնած եւ Կրօլլըրս Քլուֆի մէջ, Թուկէլայի եաին ամրութիւններ շինած է։ Զօր. Պըլլըր եւ Բլէրի պիտի փորձեն ճակտէն բռնել եւ վտանգաւոր յարձակում մը։ Պօէրներն Ուինէն պարպած են, անտարակոյս իրենց բոլոր ուժերը համախմբելու, Լէտիսմիթի վրայ վերջին ճիգ մ'ընելու եւ Թուկէլայի անցքը փակելով, ահաւոր գիրք մը ստեղծելու համար։ Անգլիացիք ալ Ուինէնի վրայ մեծ կամուրջ մը կը հաստատեն, որու միջոցաւ պիտի փորձեն իրենց թնդանօթ գիրքերը պաշարել եւ ստիպել զայն, որ ազատ թողու Լէտիսմիթի ճամբան։

—Լոնտոնէ Դեկտ. 7 թուով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ պատերազմի սկիզբէն ի վեր Գաբ եւ Տըրպան ղրկուած զօրքերուն թիւն հասած է 51,000ի։ Այս օրերս պիտի հասնին նաեւ 9,000 զօրք, որք այս պահուս ճամբան կը գտնուին։ Ցանուարիկայ ամիս, Ափրիկէի անգլ. բանակին թիւը պիտի հասնի 117.000 հոգւոյ։ Անգլ. պատմութեան մէջ անօրինակ է զօրաց այսպիսի համախմբութիւն մը։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Լոնտոնեան թերթ մը կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմ կայսրը Վիքթորիա Թագուհիին բացորոշ հաւաստիք ընդունիր է թէ Ն. Վեհափառութիւնը Իտալիայէ վերադարձին, փոխադարձ այցելութիւն պիտի տայ իրեն։ Այս այցելութիւն տեղի պիտի ունենայ Բօցտամի մէջ։ Բրինթիան եւ Պէթրիս իշխանուհիները եւ Բաննըրի դուքսն ու դքսուհին Ն. Վեհափառութեան պիտի ուղեկցին։

—«Մանչէստըր Կարտիան» կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմ Բ. Բօցտամ վերադառնալէն վերջ, իր եւ կայսրուհւոյն սնուամբ շնորհակալութեան նամակներ ուղղեր է Վիքթորիա Թագուհւոյն եւ Կալլէսի իշխանին, Անգլիոյ մէջ իր գտած ընդունելութեան համար, որ իր բոլոր ակնկալութեանէն վեր եղած է։ Գերման կայսրը յաւելեր է թէ իր այցելութիւնը կրցած է աւելցնել Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ յարաճուն բարեկամութիւնը, որ ապագային շատ օգտակար կրնայ ըլլալ երկու երկիրներուն համար։

ԳԵՐՄԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Թէպէտ Գերմանիոյ կէս-պաշտօնական մամուլը կորովի պայքար մը կը մղէ նաւատորմին յաւելման ի նպաստ, սակայն կը կարծուի թէ կառավարութիւնը դեռ կը վարանի յաւելման օրինագիծը ներկայացնելու Ռայխստակին։ Համպուրկի մէջ Վիլհէլմ կայսեր բանախօսութենէ վերջ, մինչ «Նորտ Տայչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ»ը կը ջատագովէր արդի նաւատորմը կրկնապատկել 17 տարուան մէջ, նոյն լրագիրը Դեկտ. 5 թուականով կը յայտարարէ թէ Բայխստակին մասուցանելիք օրինագիծը նաւային ուժերու թիւը պիտի որոշէ, առանց այս յաւելուածին իրականացման ատեն մանն որոշելու։ Սակայն ուրիշ թերթեր ալ դէմ կը խօսին նաւատորմին յաւելման ծրագրին այս նոր ձեւին դէմ։

ՄԵՆԷԼԻՔ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ. — Հռոմէ կը հերքուի այն լուրը թէ Անգլիա ուղելով նախապատրաստ գտնուիլ Հապէշստանի կայսեր ո եւ է պահանջման դէմ, կը յորդորէ եղեր Իտալիան, որ Հապէշստանի դէմ զինուորական գործողութիւն մը պատրաստուի։

Հռոմի մէջ Սըր Ռընէլ Ռոտտի ներկայութիւնն ո՛ եւ է առնչութիւն չունի անգլիափտալեան գործողութեան մը կազմակերպման հետ։ Այս անձին պաշտօնին նպատակն է լոկ սահմանագլուխները ճշդել։

Ցայտնի է թէ Սըր Ռընէլ Ռոտտ հիմնովին գիտէ Հապէշստանի խնդիրները, եւ հետեւապէս կրնայ է կարգադրել Իտալիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ ուսումնասիրուած աշխարհագրական խնդիրները։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Իտալիոյ եւ Յունաստանի միջեւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար սկսուած բանակցութիւնները նպաստաւոր լուծման մը հաւանականութիւն չեն ընծայեր։ Հետեւապէս կը գուշակուի թէ Յունաստանի եւ Իտալիոյ միջեւ մաքսային կռիւ մը պիտի սկսի։ Իտալական կառավարութիւնը հելլենական գինիներուն վրայ հեքդոլիտր գլուխ 20 ֆր. մաքսատուրք պիտի դնէ։ Յունաստան ալ իր կողմէ ծանր մաքսատուրքեր պիտի դնէ իտալական արտադրութիւններուն վրայ։

ԾՆՈՒՆԴԻ ՆՈՒԷՐ.—Ծնունդէ նուէրներուն մէջ, զորս Զարն բստ սովորութեան կը ղրկէ Յունաստանի արքայական ընտանիքին, կը գտնուի մեծ զբօսանաւ մը, զոր Զարը յատկացուցած է Նորկիոս իշխանին։ Զբօսանաւը Սեւաստաբոլի նաւարանին մէջ շինուած եւ «Նորկիոս Իշխան» անուամբ մկրտուած է։ Ի մօտոյ Վասիլոբէ պիտի անցնի Պիրէոն երթալու համար։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Խորհրդարանն երեկ բացուեցաւ։ Խորհրդարանին նիստերը հազիւ 20 օր պիտի տեւեն Ծննդեան տօներուն պատճառաւ։

ՍՈՎԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.— Հնդկաստանի անգլ. փոխարքան կը հեռագրէ թէ երաշտութիւն կը տիրէ Հնդկաստանի մէջ։ Կացութիւնը հետզհետէ ա՛լ աւելի կը ծանրանայ։ Անցած շաբթու 1,350,000 մշակներու նպաստ բաշխուեր է. իսկ աւելի առաջի շաբթուն 1,150,000 հոգիի նըպաստ ղրկուեր է։

# ԱԶԳԱՅԻՆ

### ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Բղլի առաջնորդական տեղապահ Տ. Վահրեճ վարդապետ, իր «Պէրաթ»ը եւ յանձնարարականները կուսակալին ներկայացնելու համար՝ Բղլէ Կարին մեկնած է եւ հոն կը գտնուի քանի մը օրէ ի վեր։

—Բալուի Կրօնական ու Քաղաքական Ժողովները՝ Յովհաննէս վրդ.ի տեղապահի պաշտօնը շարունակելու համար ղրկուած Պատրիարքական հրամանագրին առթիւ շնորհակալութիւնին կը յայտնեն։

—Այսօր կէս օրէն ետք, Պատրիարքարանի մէջ պիտի գումարուի Նպաստից Յանձնաժողովը, նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

—Երուսաղէմի Պատրիարքը, Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազան, որ ժամանակէ մը ի վեր Եաֆա կը գտնուէր օդափոխութեան համար, Դեկտ. 16ին Երուսաղէմ վերադարձեր է յատուկ եւ զարդարուն կառախումբով մը զոր երկաթուղւոյ վարչութիւնը դրած էր Ն. Սրբազնութեան տրամադրութեան տակ։

Մեր մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, Ս. Հայրապետը ցարդ Տփղիս չէ ուղեւորած, թէեւ առէ առաջ ծանուցուած էր թէ Տփղիս պիտի երթար ձմեռն հոն անցնելու եւ Չրորհնէքի արարողութիւնն անձամբ կատարելու համար։ Հետեւապէս բոլորովին անհիմն է «Մէրմէթ»ի այն լուրը թէ Ն. Ս. Օծութիւնը ծանրապէս հիւանդ է Տփղիսի մէջ։

ԻՆՊԱՍՏ ՀԻՒԱՆԴ ՈՒՍՈՒՑՉԻՆ

Ստացանք Լեւոն էֆ. Պարտիզպանեանէ (Արմաշ) 15 դահ. դրամաթուղթ։

### ԹԱՂԵՐԷՆ

Պալաթու Թաղ. Խորհրդի շուրջը

1898 Օգոստ. ամսուն, Բալաթ մէջ կատարուած Թաղ. Խորհրդի ընտրութեան առթին ընտրելիներու ցանկին մէջ Ներսէս էֆ. Սերէսեանի անունը տեսնելով մեծ հրճուանք զգացանք մեր կարգ մը թաղեցիներուն, որոնց փափաքն էր տեսնել զայն ընտրուելիք Թաղ. Խորհրդի անդամներու շարքին մէջ—գլուխը պիտի ըսել—որովհետեւ Ներսէս էֆ. նախապէս ալ վարած էր այս պաշտօնը յաջողութեամբ։ Սակայն, երբ խնդիր եղաւ նոյն առեն Էնթէլէքթէն դասակարգին մէջ թէ թաղը չէր ընակեր եւ հետեւաբար Օրէնքի սրամադրութեան հակառակ էր անոր ընտրութիւնը. միւս կողմէն չէ՛չտունեցաւ թէ ընտրուելուն պէս, հոն պիտի փոխադրուէր։ Զեկիարենք ընտրուեցաւ ան, միանգամայն Ատենապետ եւ այսօր 99 Նոյ. դեռ պիտի փոխադրուի Թաղս։ Փութանք ըսել ավերախտ չըլլալու համար թէ առաջին օրերը մէկ—երկու շաբաթն անգամ մը կուգար կ'անցնէր պաշտօնին գլուխը. բայց ատսխօ չըլլալու համար ալ ըսենք թէ հետզհետէ նուազեցուց իր այցելութիւնները եւ հիմա, եթէ չեմ սխալիր, գրեթէ երկու ամիս է որ ոտք չէ կոխած Պալաթ. ո՞վ, գիտէ՞ք. Թաղ. Խորհրդի ատենապետը։ Ուրեմն զժուար չէ մակաբերել թէ երբ Թաղ. Խորհրդի կարեւոր անդամը կը բացակայի այսչափ երկար ատենէ ի վեր, ինչպէս կը կառավարուին կրթական ու թաղային գործերը, կը հարցնեն, սիրելի ընթերցողներ։

Ու հիմա ներեցէք որ ձեզի հարցնեմ, քանի մը շահախնդիր թաղեցիներ։ Դուք որ այս անձն ընտրել տալու համար, քուէտուութեան խնդրին մէջ ամէն կերպ մեքենայութիւններ չվարանեցաք գործել, կէս գիշերին լապտերով տունէ տուն շրջելով, ձեզի կը հարցնեմ, եղա՞ւ սռիկա։ Կը բաւէ որ անոր կռնակէն մէջ մէկ կարեւոր պաշտօններ ձեռք ձգեցիք ու հիմա հանդիստ էք. այնպէս չէ՞. ալ ինչ փոյթ մընացածը։ Բայց գիտցէք որ ասոնք աղատ բաներ են, անաղնիւ բաներ են։ Սիրելի Պալաթցիներ, կը հաւատամ որ դուք ունիք կրթական յառաջդիմութեան ոգի. սակայն աւա՛ղ, քան մը արդեկք կ'ըլլայ ձեր այն ամեն ոգւոյն, գիտէք ինչ է. սա «ինչ՞ւս պէտքն» է։ Առավ ձեր թաղային պարտականութիւնը կատարելէ զերծ չէք։ Հետաքրքիր եղէք ձեր թաղային կրթական գործերուն եւ հասարակաց բարւոք կացութեան. հակառակ պարագային մի վարանիք ձեր գիտողութիւնը ներկայացնելու հարկ եղած տեղը։ Այս կը պահանջէ ձեր թաղին շահը, ձեր թաղին կրթական մակարդակի բարձրացումը։ Հա՛րկ է ըսել թէ ձեր առաջդիմութեան առաջին քայլը առած պիտի նկատուիք, երբ պահանջէք միաձայնութեամբ թէ կամ Ն. Սերէսեան էֆ.ն թաղը փոխադրուի՝ մեր լուրջ աչքով հսկելու համար իր պաշտօնին վերաբերեալ գործերուն եւ կամ օրինաւոր Ատենապետ մը ընտրուի։

1899 Նոյ. 29 ՊԱԼԱԹՑԻ
Պալաթ

—Կը լսենք թէ Մայր-Եկեղեցւոյ արդի Թաղական Խորհուրդը մօտերս այն Եկեղեցւոյն վերանորոգման պիտի ձեռնարկէ։ Թաղ. Խորհուրդի այս ձեռնարկը, նաեւ առէ առաջ կատարած Եկեղեցւոյն զործերը ճշմարտապէս գովեստի արժանի են։

—Կը լսենք թէ Ֆէրիգեղի եկեղեցին որ շա՛տ խարխուլ ուփլած է, պիտի վերանորոգուի։ Արդեօք հոս ներելի՞ է հարցնել թէ ինչ պիտի ըլլայ Ֆէրիգեղի եւ Պալըգլըի Ազգ. գերեզմաննոցներու չըրջապատերուն վիճակն ալ։

### ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

«Մասիս» հրատարակածը որ խոհեմութիւն է, կանխահաս համարելով սանոք գիտողութիւն կ'ընեն թէ Երուսաղէմի Լուսարարապետ Խորդայեան Տ. Սահակ Սրբազանի նոր պաշտօնին առթիւ ընելիք ուղեւորութեան եւ ուրիշ ծախքերու համար տրամադրելի հարիւր ոսկին շատ է։ Ուրիշներ գիտել կուտան թէ շատ քիչ է, վասն զի այդ ծախքերու մէջ են Ատենայէն Պատրիարքարան փոխանակուելիք պաշտօնական երկարաձիգ հեռագիրներուն եւ այլ պաշտօնական թղթակցութեանց ծախքերը, Սրբազանին պաշտօնական հանդամանքէն բղխած զանազան նուէրները, որ արժանապատուութեան խնդիր մ'է, եւ այլն։

Ուրիշները ինչ կ'ուզեն, թո՛ղ ըսեն։ Արդի Օրմանեան Ս. Պատրիարքը՝ գուցէն եղած ատարկութիւններուն կարեւորութիւն չի տար։ Ինքը գիտէ իր ընելիքը։ Վասն զի Ն. Սրբազնութիւնը մինչ Կարնոյ առաջնորդ էր, Մշոյ վանքերուն քննիչ կարգուելով՝ Ազգ. Կեդր. վարչութեան կողմէ ճանապարհածախսի համար որոշուած հարիւր տասը ոսկին անբաւական կը գտնէր։

Իսկ վերջին անգամ, իր Արմաշու Փոխվանահայրութեան օրով, Կաթողիկոսական ընտրութեան համար Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան կողմէ պատուիրակ կարգուելով, իր ուղեւորութեան ամսոր երբ 300 ոսկի պահանջուեցաւ։ Բայց յետոյ, ոսկարկութիւնը՝ 200 ոսկիի յանգեցաւ հանդ. Աչրդեան Սրբազանին հետ կատարուած բրտակախոսութեամբ մը։

Հա՛րկ է ըսել թէ այս հաշուէն դուրս էր Աղա Աղեքսանդր Մանթաշեանի շնորհիւ ծրի-ջողկնացեալ Նորին Սրբազնութեան վերադարձը։

—Ա՛լ կարծեմ ժամանակն եկած հասած է որ հովուական պաշտօնի համար երկու դասակարգ Հայ եկեղեցականութեան մէջէն, այն է ամուրի եւ ամուսնացեալ կրօնաւորութիւնը, խտիրը վերնայ, եւ արժանիք ու կարողութիւն միայն մնառուի։ Շատերուն ծանօթ է թէ ինչպէս որ կուսակրօնութեան լուծը Ծայրագոյնվարդապետութեան է, նոյնպէս քահանայութեան լուծն ալ եպիսկոպոսութիւնն է։

Եգիպտոսի համար Առաջնորդ մը պիտի ընտրուի մօտերս։ Եգիպտահայերը, առէկ առաջ հեղինակութիւն ունեցող բարձրաստիճան եկեղեցականներ ունեցած են։ Սակայն այժմ բաւականացած են դաստացի պարզուկ, ողջամիտ ու վարչագէտ Տ. Մամբրէ քահանայով միայն։

Բայց որովհետեւ մարդ որ եւ է պաշտօնի մէջ մեացած կամ հինցած ատեն, փոխանակ աւելի յարգի ըլլալու՝ լճացեալ կը համարուի, կ'ուզեն որ անոր տեղ ուրիշ մը ընտրուի։ Ասիկա չենք մեղադրեր։ Ամէն տեղի համար ալ «մօտայի» կարգ անցած սովորութիւն է։ Սակայն ո՞վ պիտի ընտրուի Առաջնորդ։

Եգիպտոսի Առաջնորդարանին գործերու մասին դեր ունեցող ազդեցիկ անձնաւորութիւններն են Գահիրէի մէջ, Տիգրան Բաշա եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ Պօղոս-Նուպար Բաշա։

Ասոնց երկուքին ալ վերջնական ընտրելին՝ Ռոտոսթոյի արդի Առաջնորդ Տ. Յովսէփ Եպ.Ափտալեանն է, եթէ եպիսկոպոսներէն մէկը ընտրել պէտք ըլլայ։

Հետեւապէս թղթակցութիւնները, լրագրի մը կարծիքները «փուլ» մը չեն արժեր, լոկ անձնական հանդամանք կը կրեն։

—Չէի սպասեր եւ չէր արժեր որ Ազգ. Հիւանդանոցի «Ընդարձ. Օրացոյցին» պատրաստութեան մէջ չնչին մասնակցութիւնս վէճի նիւթ բանար «Մասիս» եւ «Արեւելքի» միջեւ։ Ամիսներ առաջ, Տօք. Վահրամ էֆ. Թորգոմեան խնդրեց ինծմէ, Կ. Պոլսոյ 42 Հայ եկեղեցիներու ընդարձակ Պատմութիւնէս, որուն կ'աշխատիմ ժամանակէ մը ի վեր, քաղել նոյն եկեղեցիներու ճակտի արձանագրութիւններուն մասը եւ տալ իրեն, որպէս զի ընդարձակ Օրացոյցին մէջ հրատարակել տայ, իր կողմէն քանի մը ծանօթութիւններ աւելցնելով։ Սիրով կատարեցի յարգելի բժիշկին խնդիրը, եւ արդարեւ տպագրուած Օրացոյցին մէջ նոյն արձանագրութիւնները հրատարակուած տեսայ, ինչ ինչ ծանօթութիւններով ճոխացած։ Հետեւաբար ինծի համար խնդիր չկայ, եւ ո՛չ ալ մտաքէս անցուցած եմ գրկանք համարել ինծի Օրացոյցին մէջ անունիս չյիշուիլը։ Ուրախ պիտի ըլլամ, եթէ իմ պատճառաւս խորտուբորտ հետ դէչ մարդ չըլլան «Արեւելք» եւ «Մասիս»։

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Ծ. Խ. Ի՞նչու դէչ մարդ ըլլանք մեր յարգելի պաշտօնակից «Արեւելքի» հետ։ Այդչափ տկար բարոյակա՞ն մ'ունինք որ լրագրական փոխադարձ կարծիքներէ բըղխած ուշադրութիւններ կըլլար, ան ալ պարզուեցաւ, Կրթական տեսուչ Փալագաշեան էֆ. Կ. Պոլսոյ Հայ եկեղեցիներու պատմութեան մէջ մաս ունի՞ր թէ ոչ։ Հիմայ հասկցուեցաւ թէ Կ. Պոլսոյ Հայ եկեղեցիներու պատմութեան ուրագիծը Փալագաշեան էֆ. պատրաստած ու ճոխացուած է Տօքթ. Թորգոմեան էֆ.է։ Փրնտռածնիս ալ ատ էր։

### ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

Իզմիտի վիճակին Ս. Առաջնորդը՝ Ֆէրիզլիի նոր ձեռնարկուած վարժարանին շինութեան մասին ամէն բան կարգի դընելէ վերջ՝ Դչ. քաղաքս եկաւ։ Այսօր, կիրակի, 28 Նոյ. կը պատարագէ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ մէջ։ Եկեղեցւոյ ժամերգութենէն վերջը, Խառն ժողով մը գումարելով, քաղաքիս ազգի գործարանին շինութեան ձեռնարկելու համար, խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարէ։

—Քաղքիս Ս. Հրեշտակապետ եւ Ս. Կարապետ թաղերուն մէջ հարբուխի կոչուած հիւանդութիւնը ճարակած ըլլալով երկու թաղերու ծաղկոցները եւ մանկապարտէզները փակուած են, բժշկական քննութենէ մը անցնելէ վերջ. քաղքիս բժիշկներէն Տօքթ. Արտաշէս էֆէնտի Ֆէքմանեան, Դչ.ի վեր ամէն օր Ս. Կ. եւ Ս. Լ. թաղերու վարժարանները կ'այցելէր։ Ս. Լուսաւորիչ թաղը դեռ աղատ կը մնայ այդ հիւանդութեան այցելութենէն, բայց չենք կարծեր որ մայրեր հոն ալ կը փոխադրեն, հիւանդ պարունակող տուներուն բրած իրենց անհարկի այցելութիւններովն։

Ատապազար ԹՂԹԱԿԻՑ

21 Կիր. Արմաշ.—Պր. Գրիգոր Պալագեան սարկաւագ ձեռնադրուեցաւ։ Գերմաներէնի մասնաւոր ուժ մը տրուած է Դպրեվանքի մէջ։

### ՀԱՅ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԷՆ

Ցունաց Պատրիարքը երէկ առտու այցելութիւն տուաւ Տ. Պօղոս Էմմանուէլեան Սրբազանի։ Պատրիարքին կ'ընկերանային Բեյլաքեմիսալի, Սիլիվրիի եւ Գոզանի մետրապոլիտները, ինչպէս նաեւ Պատրիարքարանի գործակատարը։

Տ. Պօղոս Ս. շատ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ Ցունաց Պատրիարքին։ Տեսակցութիւննին կէս ժամու չափ տեւեց։ Բարձրաստիճան հիւրերը սրբեւեռեան եղանակով պատուասիրուեցան։ Ցետոյ, Ցունաց Պատրիարքը կրկին ողջագուրուելով Տ. Էմմանուէլեան Ս.ի հետ՝ Սաղըզ-Աղաճի Պատրիարքարանէն մեկնեցաւ։

—Կը լսենք թէ յառաջիկայ ուրբաթ Հրեաներու Խախամապետի տեղակալ՝ Մօիզ Լէվի էֆ. շնորհաւորական այցելութիւն պիտի տայ Տ. Էմմանուէլեան Սրբազանի։

### ՀԱՐՍՆԻՔ

Երէկ, Ֆէրիգիւղ, Սու-Թէրազի փողոց, թիւ 16 բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ Արամ էֆ. Զիլճեանի ամուսնութիւնն ընդ Օր. Լուսի Մնացականի։ Մեր շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին։

### ԶԵԿՈՅՑ

Դ. Սարգիսեանի ընտանիքէն կը խնդրուի որ կամ իրենք անձամբ ներկայանան եւ կամ իրենց փոխանորդ մը ղրկեն «Ծաղիկ»ի խմբագրատունը՝ աւանդը առանալու համար։

# ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

### ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Սելանիկի նահանգին Սարը Շապան գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Գանֆիաէլի նախորդ գայմագամ Ահմէտ պէյ։

Բ. Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ ռուս ընդպետ Բողեոֆի եւ Գ. Օսմանիէ՝ ընդ. Բէժրոֆի. Դ. Օսմանիէ՝ Թաարոնի տնօրէն Հասան էֆ.ի։

—Այսրնի գեռնաչափժէն արկածեալներուն ի նպաստ բացուած հանգանակութեան գումարը ցարդ 3,177,608 ղրշ.ի հասած է։

ԼԷՑԼԷՅԻ ԲԻՂԱՅԻՊԻ տօնը Դեկտ. 18ին պիտի կատարուի, որ Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին նախընթաց օրն է։

ԿԱՅՍ. ԽՐԱՏԷ մը կ'արտօնէ որ Կայս. Բժշկական վարժարանէ հարիւրապետի աստիճանով ելլողները տարի մըն ալ գերմանացի Տքթ. Ռիտըրի քով աշակերտին։

ՍՊԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ նոր ծրագիր մը կ'ուսումնասիրէ Օսմ. Թնդանօթաձիգ զօրքերու եւ սպաներու թիւը աւելցնելու, եւ Թնդանօթաձիգ զօրագունդերը վերակազմելու համար։

ՏԷՖԹԷՐՏԱՐՆԵՐԸ եւ Մալ-Միւտիրները, իրենց պաշտօնատեղին ուղեւորելէ առաջ, պարտական պիտի ըլլան Վիճակագրական Դիւանին մասնաւորապէս մէկ մէկ վկայագիր՝ հաստատելու թէ իրենց անցեալն անբասիր եղած է։

ԿԱՅՍ. Ն. ՋՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ վիճակը քննելու համար Պոլսէ Օսմ. եւ Գերման սպաներէ բաղկացած յանձնաժողով մը ղրկուած էր։ Թուրք թերթերը կ'ըսեն թէ Յանձնաժողովը մարդանքներ կատարել տալով, գոհացուցիչ գտեր է նոյն զօրաբանակին վիճակը։

ԵԼՄՏԱՑՈՑԸ.—Ներկայ տարւոյ մինչեւ փետրուարի վերջը, որ ելմտական տարւոյն վախճանն է, Ելմտական նախարարութեան հաստատութիւններուն եւ ծախքերուն հաշուեկշիռը պատրաստելու համար, Համարակալութեան Բարձրագոյն Ատեանը բոլոր կառավարական պաշտօնատուններէն մէկ մէկ հաշուեկշիռ պահանջած է։

ՍՊԱՐԱՊԵՏ Ալի Ռիզա փաշա եւ Ծովային նախարար Հասան փաշա, Կիր. օր անձնական տկարութեան պատճառաւ, չը կրցան ներկայ գտնուիլ Նախարարաց Խորհրդոյ սովորական նիստին։

ՕՏԱՐ ԹՂԹԱՏՈՒՆՆԵՐԸ.—Օսմ. Թղթատարութիւնը բարեկարգելու եւ Թուրքիոյ մէջ օտար թղթատուները վերցնելու խնդիրը քննող յանձնաժողովը, որ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի նախագահութեան տակ կը գումարուէր, իր պաշտօնն աւարտելով, տեղեկագիրը մասամբ աւ ո՞րանկ է։ Յանձնաժողովին խորհրդակցութեան գլխաւոր նիւթ եղած են «մանտա-բոստ»ի (թղթատարական փոխադիր) դրութիւնը ներմուծել Թուրքիոյ մէջ, եւ Մախսուսէի Վարչութեան թղթատար շոգենաւերուն երթեւեկութիւնը կարգի կանոնի դնել։ Իգտամի խօսքին նայելով, Անգլ. դեսպանատունը խոստացեր է Պոլսոյ մէջ գտնուած անգլ. թղթատունը փակել, բաւական է որ ծրագրուած բարենորոգումները գործադրուին։

ՋՐԱՆԿԻՐ զօրաց ընդհ. հրամանատար Զէքքինի փաշա ծրագիր մը մատուցած էր՝ որով կ'առաջարկէր Պոլսոյ եւ գաւառներու մէջ արդէն գտնուած Զին. Ջրանկիրներու գունդերը վերակազմել եւ նոր գունդեր կազմել այն գաւառներու մէջ, ուր ցարդ գոյութիւն չունին։ Այս ծրագիրն յանձնուեցաւ Սպարապետութեան՝ զինուորական տեսակէտով քննելու համար։

ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Քանի մը Թուրք վաճառականներ ընկերութիւն մը կազմելով, Կայս. կառավարութենէն մենաշնորհ խնդրած են Հայտար-Բաշայի ու Պոլսոյ քարափներուն միջեւ շոգենաւեր բանեցնել, Անատոլուի երկաթուղիով երկրին ներսերը ղրկուելիք առեւտրական հակերը փոխադրելու համար։ Ընկերութիւնը յանձն կ'առնէ տարեկան 1800 ոսկւոյ հասոյթ մը ապահովել Կայս. գանձուն, եւ պէտք եղած երաշխաւորութիւնները տալ, իր յանձնառութեան անթերի կատարման համար։ Ընկերութեան մատուցած խնդրագրին այժմ կ'ուսումնասիրուի Մաքսային ժողովի մէջ։

— Գաւալայի եւ Տէտէ-Աղաճի միջեւ գտնուած գետնածուխի հանքերը չահագործելու համար, ընկերութիւն մը կազմուած է 500,000 ոսկիի դրամագլխով։ Սոյն գետնածուխին տեսակը ընտիր ըլլալով, կը կարծուի թէ մեծ սպառում պիտի ունենայ, կ'ըսէ «Իգտամ». բայց մեր առած տեղեկութեան նայելով, լինեիթ տեսակէն է, որ շատ սուղին է։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ արժեթուղթն աւելի տարածելու համար՝ առաջարկուած է Հանր. Պարտքի վարչութեան որ այն արժեթուղթը չորս մասի բաժնէ։ Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը նկատի առած է այս կէտը։

Ցայտնի է որ Արեւելեան Երկաթուղիներու արժեթղթին գինը 6-7 ոսկի ըլլալով ամէն մարդու գործ չէ զայն գնել։ Մինչդեռ չորսի մասի բաժնուելով բնականաբար գինն ալ նոյն համեմատութեամբ աւելի գիւրամատչելի պիտի ըլլայ եւ մարդ քիչ մը դրամ հաւաքելով պիտի կրնայ արժեթղթի մը տիրանալ։ Սա միջոցիս Հանր. Պարտքի Վարչութեան մէջ եղած խորհրդակցութիւնները տակաւին աւարտած չըլլալով սոյն օգտաշատ առաջարկին ինչ ընդունելութիւն գտնելը անծանօթ է մեզի։ Սակայն ամէն կերպով բաղձալի է որ նոյն Վարչութիւնն ընդունի այդ առաջարկը եւ չորսի բաժնելով արժեթղթերը՝ գնողներու թիւը բազմապատկէ ու մեծ դիւրութիւն մը ընծայէ ժողովրդին։

ՄԱՀՄՈՒՏԻԷ Սագըզ շոգենաւը, Քիոսէ վերադարձած ատեն, նախընթաց գիշեր Թենետոսի եզերքին վրայ խրեր եւ առջեւի կողմէն սկսեր է ջուր առնել։ Ուղեւորներն ու վաճառքներուն մէկ մասը փոխադրուեր են Սարը-Եար շոգենաւը։ Մէրսին շոգենաւը օգնութեան ղրկուեցաւ խրած շոգենաւին։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ Նախարարութեան հրաման տրուեցաւ, որպէս զի որոշեալ թուականներուն վճարէ Սպարապետի Դիւան սահմանադրեալ ծախքերուն սահմանուած ծախքերը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Մուէդ պահականաւը Կիր. իրիկուն Միջերկրական ուղեւորեցաւ։

ՔՕՋՄԱՕ Ա. պահականաւն, իր մէջ ունենալով ծովակալ Ֆուռնիէն, Կիր. առաւօտ Վասիլրէ անցնելով Իզմիր ուղեւորեցաւ։ Ծովակալն երէկ իրիկուն Իզմիր հասած է, եւ այսօր Իզմիրի ֆրանսական հիւպատոսարանին մէջ տեղի պիտի ունենայ փրանս. գաղթականութեան կազմակերպած պարահանդէսը։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐԸ.— Հունգարիոյ մէջ նախընթաց օր առատ ձիւն տեղացած ըլլալով, Եւրոպական կառախումբը երէկ մինչեւ իրիկուն ուշ ատեն չէ կրցած մայրաքաղաքս հասնիլ, զի պարտաւորուած է ճամբան կանգ առնել։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ.— Իզմիրի Գերման հիւպատոսարանի խնդրանօք, Գերմանական դեսպանատունը ծանուցագիր մը մատոյց Արտաքին գործոց նախարարութեան, որով կ'ըսէ թէ Իզմիրի մաքսատան մթերանոցներն այնքան նեղ են որ չեն կրնար պարունակել Իզմիր հասած վաճառքներն, որք բացօթեայ մնալով կը վնասուին։ Ուստի դեսպանատունը կը խնդրէ որ այս չարիքին դարման մը տարուի։

ՊԱՐՍԿԱՅԻՆ ԾՈՑԸ. — Ջեննաս պաշտօնատունն որոշած է երկու զօրանոց շինել Շաթ-իւլ-Արապի բերանը, Ֆաօ կոչուած տեղը (Պասրայի նահանգ)։ Այս զօրանոցներուն մէջ 3 վաշտ զօրք պիտի զետեղուին։

ԻՏԱԼԻՈՅ Թագաւորին եղբօրորդի, Թուրինոյի կոմսն, որ Բերա Բալաս իջեւանած է, վաղը միջօրէին վերջ Կայս. Պալատ երթալով, պատիւ պիտի ունենայ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։ Կոմսը մինչեւ Կիր. մայրաքաղաքս պիտի մնայ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Պուլկարական «Միր» լրագիրը կը գրէ. «Ելմտական տագնապը իր հետեւութիւնները կ'ունենայ։ Սօֆիայի Մինօր Նպարավաճառը սնանկացեր է։ Ազգ. դրամատունը 200,000ֆր. բռնուած է այս սնանկութեան մէջ։

ԲՆԻԿ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԸ. — Բարձր. որոշումով, Կայս. զօրքերուն պէտք եղած բոլոր կերպասները այսուհետեւ տեղական արտադրութենէ պիտի շինուին։ Այս պատճառաւ գաւառային իշխանութիւնները հրաման ընդունեցան իրենց նահանգին արտադրութեանց վրայ տեղեկագիր մը պատրաստել։

ԳԱԽԱՌՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ.— Ֆրանսերէն «Սէրվէթ» կը գրէ թէ գաւառներու պաշտօնեաները իրենց ամսաթոշակներու անկանոն վճարման եղանակին վրայ զանգատած ըլլալով, Բ. Դուռը շրջաբերականով մը՝ գաւառային իշխանութեանց յիշեցուց թէ ամսաթոշակներու բաշխումին մէջ կողմնակալութեամբ վարուողները մեծ պատասխանատուութեան տակ պիտի մնան։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԻՒՆ. — «Սէրվէթ» կը գրէ թէ «Վէսիլէի Նուսրէթ» եւ զինուորանը «Մէյտար»ի պիտի միանայ Անատոլուի ծովեզերքներուն վրայ հսկողութիւն կատարելու համար։

ՆԻՖԻ ԵՒ ԳԱՐԱՊՐՈՒՆԻ գիւղախումբերը (նահիէ) 1316 տարին սկսեալ (1900 Մարտ) գաւառակի (Գազա) պիտի վերածուին։ 100,000 ղրշ.ի գումար մը սահմանուած է Նիֆի գաւառակին մէջ կառավարական շէնքի մը շինութեան համար։

ՏՈՔԹ. ՏԻՒՐԻՆԿ փաշա Պասթմաճեան խնդրած է որ տեղւոյն Օսմ. Պանքային մասնաճիւղին միջոցաւ 2000 ոսկի ղրկուի, ախրոդիտեան ախտերու հիւանդանոցին ծախուց համար։

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈՒԼԸ. — Պետական Խորհուրդն որոշեց որ յատուկ յանձնաժողով մը կազմուի, լրագրական փուլը վերցնելու խնդիրը ուսումնասիրելու համար։

ՊՐՈՒՍԻԼԻ եւ Պէյնի օսմ. դեսպան Գարաթէոտորի էֆ. երէկ մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ իր պաշտօնատեղին։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպանատան Ա. թարգման Մր. Պլօք, կ'ըսուի թէ, Հանրային Պարտքի Վարչութեան մէջ անգլ. եւ Հոլանտացի արժեթղթերու պատուիրակ պիտի անուանուի Սըր. Ըտուըրտ Լօուի տեղ։

ԶԱՐԻՆ ՆՈՒԷՐԸ. — Ռուսիոյ կայսրը 14,000ֆր. ղրկեր է Ռէթիմոյի հիւանդանոցին, հիւանդանոցարանին վերաշինութեան համար։ Շինութիւնք պիտի սկսին ի մօտոյ։

ՀՆԴԱԽՏ.—Պասրայի նահանգին 'Նայ. գաւառին մէջ Հնդախտը կը շարունակէ։ Ամէն օր 2—3 դէպք կը պատահին։

ՋԻՆԱՎԱՃԱՌ Միւլ Բէվալաքի, որ արկածով փորին գնդակի հարուած մը ընդունած էր յաճախորդի մը անճարակութեամբ, իր առած վէրքին հետեւանքէն մեռաւ։

ԽԱԲԵԲԱՅ ՄԸ. — Այս օրերս ճարպիկ խաբեբայ մը, ինքզինք Գերման թղթատան ցրուիչ ձեւացնելով, սկսած է Գերման ղաղթականութեան մէջ ողորմութիւն հաւաքել այս կամ այն անուամբ։ Հարկ է ըսել թէ Գերման թղթատունն ինք պարտաւոր է այդ խաբեբան ձերբակալել ընել։

ՌՃԻՐ.—Նախընթաց իրիկուն, ժամը $4^{1}/_{2}$ին ատենները, Գարա-Կէօմրիւկի մօտերը երկու Թուրք իրարու հետ կռուելով Օսման իր ընկերը կռնակէն վիրաւորեր է։

ՎԱՐՊԵՏ ԽԱԲԵԲԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Անցած Եշ. օր երկու երիտասարդ՝ Վէրէլֆ եւ Վէյսոն անունով, Թէքէ-Պաշի Բերա Բալասի դիմացը գտնուող Հրեայ հնավաճառի մը խանութը կ'երթան։ Հոն 10 ղրշ.նոց ֆէս մը գնելէ ետք՝ անմիջապէս մին կը հարցնէ թէ մուշտակները ո՛ւր կը ծախուին Պոլսոյ մէջ։ Հնավաճառը կ'ըսէ թէ իրենց փնտռածը կրնան Շթայն եւ Մայէր վաճառատուններուն մէջ գտնել։ Այդ երկու անծանօթները հնավաճառին մէկ պաշտօնակցին՝ Սամուէլի ընկերակցութեամբ Մայէրի վաճառատունը կ'երթան, ուր 800 ղրշ.ի արժէքով երկու մուշտակներու կը հաւնին, բայց կը յայտնեն թէ չխաբուելու համար՝ պէտք է հնավաճառին ցոյց տան այդ մուշտակները։ Հետեւաբար նոյն վաճառատունէն մէկը անոնց հետ կը ղրկուի եւ ամէնքը մէկտեղ նորէն Բերա հնավաճառին վաճառատունը կը դիմեն, բայց հոն ալ առարկութիւն մը կը գտնեն ընելու։ Հնավաճառէն կը խնդրեն որ առայժմ իր խանութը մնան այդ մուշտակները, որպէս զի իրենց կիներուն ցոյց տան։ Իրիկուան դէմ նիհար կնոջ մը հետ վերատին կ'երթան հնավաճառին խանութը. կինը կը հաւնի այդ մուշտակին։ Անծանօթներէն մին խելոյն կռնակը կ'անցնէ մուշտակը՝ միեւնոյն ատեն առարկելով թէ միւս մուշտակն որ իր ընկերոջ կնկանը պէտք է ցոյց տալ։ Ուստի նորէն ճամբայ կ'ելնան դէպի իրենց բնակատեղին՝ «Օթէլ տը Լօնտր»։ Պանդոկ համնելնուն պէս Սամուէլին 10 ղրշ. տալով կը ճամբեն ըսելով թէ հետեւեալ օրը կը վճարեն մուշտակներուն փոխարժէքը։ Սամուէլ հետեւեալ օրը պանդոկ կը ներկայանայ, ուր զարմացումով կը լսէ թէ Թաչուններ թռեր են վանդակէն. արդէն հոն չեն բնակիր եղեր, սենեակ մը բռնելու գացեր են, բայց չեն յարմարեր։

Հնավաճառը անմիջապէս իրողութիւնը Ոստիկանութեան իմաց կուտայ, որ քննութիւն բանալով երեւան կ'ելլէ թէ այդ վարպետորդի խաբեբաները քանի մը օր առաջ հասած էին մայրաքաղաքս նիհար կնոջ մը հետ։

ԳԵՏՆԱՇԱՐԺ.— Գուզ-Աստայի եւ Սամաթիա-Բէօյի մէջ գետնաշարժի նոր եւ բուռն ցնցումներ զգացուեր են Դեկ. 19ին եւ 20ին։

# ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 11 Դեկտ.

| | | |
|---|---|---|
| Ֆրանսական Ռանթ | | 100 57 |
| Օսմ. Ռէժի | » | 290 — |
| Օսմ. Փոնս. սէրի Դ. | Ֆր. | 23 05 |
| Բումէլի երկաթուղի | Ֆր. | 128 |
| Իտալական | | 94 55 |
| Օսմ. Պանքա | | 569 - |
| Սպանիական | | 67 85 |
| Թրանսվալ | | 63 — |

# ՀԵՌԱԳԻՐ

### ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՆԻՒ-ԲՈՐԴ, 10 Դեկտ. — Արեւմուէյէ (Նիւ-Բորդ Գոլէսպէրկ երկաթուղիի ճամբուն վրայ) անգլ. հրացանաձիգները կրակի բռնուեցան։ Անգլիացիները Սանհապստամի վրայ կը քալեն։ Պօէրները Թապլշլակի կը նահանջեն։

ՄՕԼԹԷՆՕ (Գափի գաղթավայր). — Անգլ. զօրագունդերուն հրամանատար Զօր. Կաթաքր 2000 հոգիի գլուխ անցած երկու հրետանիով արագընթաց կը յառաջանայ Սթօրմպէրկի վրայ ուր, Պօէրները շատ ամուր դիրք մը կը գրաւէին։ Թշնամին սկսաւ կրակ ընել այն պահուն երբ անգլ. զօրագունդերը Պօէրներու բռնած դիրքին ստորոտը կը հասնէին։ Ամբողջ երեք ժամ թնդանօթաձգութիւն կատարուեցաւ։ Անգլիացիները սախլուեցան այն ատեն եւ քաշուիլ։ Պօէրներուն դիրքին անառիկ է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լէտիսմիթէն անգլ. զօրագունդերուն հրամանատար Զօր. Հուայթէ Նոյ. 9 թուականով հասած հեռագրի մը համաձայն՝ Զօր. Հընտըր 600 հոգիով դուրս յարձակում մը ըրաւ։ Լոմպարտ-Քօփի (քաղաքին հիւսիս-արեւմտեան կողմը) վրայ դիրք մը առաւ, երկու թնդանօթ իր տեղէն գաւալեց եւ Պօէրական թնդանօթ մը գրաւեց։ Անգլիացիներէն մէկ հոգի մեռաւ եւ մէկ հազարապետ վիրաւորուեցաւ։

—Բէրթաունէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Քիմպըրլէյի արեւմտակողմի Աֆրիքանտրները Քիմպըրլէյը պաշարող Պօէրներուն միացեր են։

—Այսօր հասած տեղեկութիւններ կը ծանուցանեն թէ Շր. օր Զօր. Հուայթի զօրագունդերը Լէտիսմիթէն դուրս ելլելով այլ եւ այլ յարձակումներ ըրին պաշարող բանակին դէմ, բայց Պօէրներու կողմէ ետ մղուեցան բազմաթիւ կորուստներ կրելով։

—Այսօր հասած այլ եւ այլ հեռագիրներ կ'ըսեն թէ Զօր. Մէթուէն Սրիթֆօնթէյնի ուղղութեամբ պատերազմական գործողութեան մը ձեռնարկեր է Պօէր զօրագունդերուն դէմ, բայց ետ մղուեր է։ Կը հաղորդուի թէ Քիմպըրլէյի շրջակայքը կռիւ մը տեղի ունեցեր է, ինչ որ ենթադրել կուտայ թէ պաշարուած զօրագունդը ստիպուեր են քանի մը անգամ դուրս յարձակումներ ընել։ Այս զանազան կռիւներուն վրայ մանրամասնութիւններ չեն հաղորդուիր։

ԲԱՐԻԶ.—Զրոյց կը շրջի թէ Օրանժի զօրագունդերուն ընդհ. հրամանատար Զօր. Բրինսլօս հրաժարական տուաւ։

ՃԵՆՈՎԱ. — Սավօնայի մօտ Պէրկէճէի փապուղիին մէջ այս առտու երկու կառախումբերու միջեւ բաղխում մը տեղի ունեցաւ։ Չորս հոգի մեռան եւ տասներկու հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան, որոնցմէ հինգը չգեկառքի պաշտօնեայ էին։ Բաւն ճամբորդ թեթեւապէս վիրաւորուեցան։

ՊՈՒՔՐԷՇ. — Ձեան հետեւանքով երկաթուղիի գծերու շատերուն վրայ հաղորդակցութիւնները խանգարուեցան։

ԲԱՐԻԶ. — Արտաքին գործերու նախարար Պ. Տէլքասէի հայրը մեռեր է։

—Պահեստի գունդին եւ ցամաքային բանակին կողմէ տրուած պարահանդէսը խիստ փայլուն կերպով տեղի ունեցաւ։ Օբէրայի սրահը փառաւոր տեսարան մը կը ներկայացնէր։ Պ. Լուպէ կէս գիշերուն եկաւ։ Ջերմապէս ծափահարուեցաւ։

ՀՌՈՄ. — Պերլինի Իտալական դեսպան Զօր. Լանցա Ումպէրթօ Թագաւորին Ա. թիկնապահն անուանուեցաւ։

—Չէհերը կը պնդեն իրենց որոշման վրայ, այն է բուռն կերպով ընդդիմութիւն ընել։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Ազատական կուսակցութիւնը որ վերակազմուած էր ազգու կերպով պիտի միջամտէ Սերպ քաղաքականութեան։

# ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 11 Դեկտ. — Զօր. Կաթաքր կը հեռագրէ Պատերազմական Պաշտօնատան թէ իր առաջնորդներուն սխալ ուղղութեանը պատճառաւ մոլորելով, իր զօրքերուն մէկ հնգերորդ մասը կորսնցուցած է Սթրոմպէրկի մէջ՝ Պօէրներու հետ 2 ժամ կռուելէ ետք։

ԲԱՐԻԶ. — Կ. Պոլսոյ Ֆրանս. դեսպան Պր. Գոնսթան Բարիզ հասաւ։ Ծնունդին վերատին իր պաշտօնին գլուխը պիտի վերադառնայ։

ՀՌՈՄ. — Կառավարութեան հասոյթները կը շարունակեն աւելնալ։ Նոյեմբերի հասոյթը 5,287, 999 ֆրանք է։ Յուլիս 1 էն ի վեր աւելցած հասոյթներուն գումարը 19 միլիոն ֆր.էն աւելի է։


ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

## ՔԻՒՋԻՒՔ-ԼՈՒՎՐ

Բերա, Մեծ-փողոց, թիւ 436

Լըպօն շաքարավաճառին քով

| | Ղրշ. |
|---|---|
| Պարզ ատամնահանութիւն | 10 |
| Առանց ցաւի ատամնահանութիւն | 15 |
| Ակռայ մաքրել | 15 |
| Ակռայ լեցնել արծաթով կամ ոսկրափոշիով | 15 |
| Ակռայ լեցնել ոսկիով | 35 |
| Ամբողջ ատամնաշար մը առնուազն | 300 |
| Մասնակի ատամնաշար մէկ ակռան | 15 |

Ծանօթ.—Ակռայ լեցնելու եւ կամ նորէն շինելու համար եղած յանձնարարութիւններուն կէսը կանխիկ եւ միւս կէսն ալ շինուելէն ետքը վճարելի է։


# ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

### ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԲԱՑՈՒՄ 29 Նոյ.

| | | |
|---|---|---|
| Օսմ. Փոնս. սէրի Գ. | Թ. Կ. | 25 3 |
| Բումէլի Երկաթուղի | Ֆր. | 126 — |

ՓԱԿՈՒՄ

| | | |
|---|---|---|
| Օսմ. Փոնս. սէրի Դ. | Օ. Ո. | 25 $1^{1}/_{2}$ |
| Ամենէն բարձր գին | » | 25 3 |
| Ամենէն վար գին | » | 25 — |
| Բումէլի Երկաթուղի | Ֆր. | 125 50 |
| Ամենէն բարձր գին | » | 125 75 |
| Ամենէն վար գին | » | 125 25 |
| Թրամուէյ Պարտաթուղթ | Օ. Ո. | 7 15 |
| » Ժուիսանս | | 2 45 |
| » Բաժնեթուղթ | Ֆր. | 605 — |
| Օսմ. Ապահ. Ընկ. | Օ. Ո. | 4 45 |

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

| | | |
|---|---|---|
| 20 ֆրանքնոց | Ղրշ. | 87 27 |
| Անգլիական ոսկի | » | 110 17 |
| Բոլ Էմբէրիալ | » | 89 30 |
| Քրիմից | » | 51 10 |
| Մէճիտիէ արծաթ | » | 108 — |
| Մէթալիք | » | 95 10 |
| Բուրլի Թղթադրամ | Օ. Ո. | 8 55 |
| Լոնտոն 3 ամիս | | 109 30 |
| Բարիզ » » | | 22 $97^{1}/_{2}$ |
| Ֆլորին մանտա | | 10 $89^{1}/_{2}$ |

Տ^րք. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

Խանճի գարեջրատան վրայի յարկը (ճիշդ Զըպուքճեանց դէմը)

Ամենաատակ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ:

Թմրեցուցիչ դեղերու եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն:

Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին:

Յ. Գ. Վերջ մը տալու համար Ցաճախորդաց գանգատներուն, հրապարակաւ կ'ազդարարենք թէ ՄԵՆՔ Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ:



ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ
1900 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Սեպհակ. Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Գին 40 փարա

Հիւանդանոցի պարզ Օրացոյցը մաքուր տպագրութեամբ հրապարակ ելած է: Այս տարի ըստ որոշման Կրօնական Պատկառելի Ժողովոյ, եկեղեցական ժամերգութեանց մասին աւելի մանրամասն եւ ճոխ տեղեկութիւններ տրուած են ի դիւրութիւն եկեղեցականաց եւ եկեղեցասիրաց:

Օրացոյցի վաճառումը հիւանդանոցի տարեկան կարեւոր հասոյթներէն մէկը ըլլալով, տարակոյս չունինք որ բարեսէր ազգայինները գնելով անկէ մէկ մէկ օրինակ՝ Հիւանդանոցի հազարէ աւելի պատսպարեալներուն նպաստ մ'ալ ըրած պիտի ըլլան:

Գալով ընդարձակ օրացոյցին, այս տարի ութածալ գիրքով, պատկերազարդ եւ կարեւոր ու օգտակար ճոխ պարունակութեամբ հրապարակ պիտի ելլէ քիչ օրէն եւ պիտի պարունակէ բոլոր ազգային հաստատութեանց մասին տեղեկութիւններ եւ կարգ մը գործնական գիտելիքներ եւ վիճակագրական ծանօթութիւններ, ինչպէս յատուկ ծանուցմամբ պիտի բացատրուի:



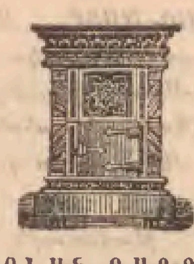

ԱՆԹՈՒԱՆ ԳԱՖՏԱՆՃԻ

ՖԱՅԱՆՍ ԵՒ ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ղալաթիա, Եիւքսեք գալտըրըմ Նո 26

Յիշեալ վաճառատունը որ 53 տարիներէ ի վեր Պոլսոյ հրապարակին վրայ հաստատուած է, չափաւոր գիներով կը ծախէ ամէն տեսակ վառարաններ եւ կը կատարէ նորոգութիւններ: Գիմող յաճախորդները ըստ ամենայնի գոհ մնալնին նախապէս կ'երաշխաւորէ:



ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱԳԱԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Համալ-բաշը խան

ԷՔԻԹԱՊԼ

„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ“

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐՔ.

1898ին «Էքիթապլ» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15 $^{1}/_{4}$ միլիոն Ֆր. շահաբաժին, [այսինքն նոյն տարւոյ մէջ Ֆրանսական ՄԻԱՑԵԱԼ 17 ընկերութիւններու բաժնած շահերու համագումարին ԳՐԵԹԷ ԿՐԿԻՆԸ:]

Աշխարհի մէջ գտնուող ո՛չ մէկ ընկերութիւն ԷՔԻԹԱՊԼի չափ գործառնութիւն ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ պահեստի գումար ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ շահաբաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կրնայ աւելի ԱԺԱՆ և աւելի ՇԱՀԱՒԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւնն որքան ԷՔԻԹԱՊԼ:

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գափու, Անաճիատի Խան Թիւ 20, 21 եւ 22

Ընկերութեան դրամատունք

Լոնտոն, ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔԱ

Բարիզ, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ



ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

| | | |
|---|---|---|
| դրամագլուխ | Փրանք | 27,000,000 |
| պահեստի դրամ | „ | 52,002,500 |
| տարեկան հասոյթ | „ | 70,339,912 |

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ, բնակութիւններ եւ անոնց մէջ գտնուած վաճառքներ եւ կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիներով:

Լիազօր Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ, ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահճէ-Գափու Անաճատիս խան. 20, 21, 22,



ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ

| Սկիւտարէն Կամուրջ ժ. վ. | | Կամուրջէն Սկիւտար ժ. վ. | | Սկիւտարէն Պէշկթշ. ժ. վ. | | Պէշիկթաշէն Սկիւտ ժ. վ. | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| — — | | — — | | — — | | — — | |
| — — | | — — | | — — | | — — | |
| — — | | — — | | — — | | — — | |
| — — | | — — | | — — | | — — | |
| 2 — | | 2 50 | | 1 50 | | — — | |
| 2 45 | | 3 25 | Սկիւտ. Գզկ. | 2 35 | | 2 — | |
| — — | | 3 50 | | — — | | 2 45 | |
| 3 30 | | 4 30 | Սկիւտ. Գզկ. | 3 50 | | 4 — | |
| 4 — | | 5 30 | | 5 — | | 5 10 | |
| 4 40 | | 6 15 | Պէշիկթաշ | 5 45 | | — — | |
| 5 20 | | 6 50 | » | 6 30 | | 6 27 | |
| 5 45 | Պէշիկթաշ | 7 40 | » | 7 15 | | 7 — | |
| 6 30 | » | 8 25 | | 8 20 | | 7 50 | |
| 7 15 | » | 9 — | | 8 50 | | 8 35 | |
| 8 — | | 9 40 | | 10 — | Դապր. Պէշկ. | 9 — | |
| 8 45 | Պէշիկթաշ | 10 10 | Սկիւտ. Գզկ. | 10 40 | » » | 10 15 | |
| 9 30 | | 10 40 | » | 11 40 | | 10 55 | |
| 10 10 | Պէշկ. Դապր. | 11 — | | 12 5 | | 11 50 | |
| 10 30 | Դուզկունճուք | 11 25 | » | | | 12 15 | |
| 10 55 | » | 11 45 | | | | | |
| 11 15 | | 12 5 | | | | | |
| 12 — | | — — | | | | | |

ԱՅՆ ՏԻԿԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐԸ

Որ պէտք ունին գլխարկի, չըլլագլխարկի, բնլրնի, մանթօի, ձեռնոցի, թո՛ղ դիմեն

ԽԱՉԻԿ ԷՔԻՆՃԻԵԱՆԻ

62, Եիւքսեք գալտըրըմ, 62

Ուր պիտի գտնեն այդ ամէնքը ԸՆՏԻՐ ՈՒ ԱԺԱՆ, ինչպէս նաեւ մրրտութեան եւ հարսնիքի համար մամր ու հարսանեկան պսակներ:

Բաց Ֆրանսացէտ, Տաճկագէտ ու Տոմարագէտ պարկեշտ երիտասարդ մը պատրաստ է վաճառատուններու մէջ պաշտօն ստանձնել եւ կամ փափաքողներուն դաս աւանդել այս ճիւղերուն վրայ: Դիմել Խմբագրութեանս:



ՑԱՊՈՒԻՔ ՐԷԻԻՆԻ

350, Բերա, Շիտակ ճամբան, 350

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՄԵԾ ԼԻՔԻՏԱՍԻՕՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՆՈՎ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ձմրան եղանակին առթիւ այլ եւ այլ վաճառքներ հասած ըլլալով վաճառատունս, պատիւ ունինք ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Նոյ. 29էն սկսեալ անօրինակ կերպով ՄԵԾ ԼԻՔԻՏԱՍԻՕՆՈՎ մը պիտի ծախենք մեր վաճառատան ապրանքները: Այս Լիքիտասիօնը ՄԷԿ ԱՄԻՍ պիտի տեւէ եւ ֆուքաբանի գնով պիտի ծախուին ապրանքները:

Հասարակութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք մանաւանդ մեր վաճառատան մետաքսեայ ու բրդեղէն կերպասեղէններու վրայ, որոնք գործարաններու գիներէն իսկ աւելի աժան կը ծախուին:

1899, Նոյ. 29 Բշ. օրէն Լիքիտասիօնը սկսած է:


«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (53)

ԹՈՒԷՌ ՍԱԼ

—=—

# ՍԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԸ

## ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

### Զ

### ԽՈՀԵՄ ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԸ

—Շնորհակա՛լ եմ, եղբայր, ըսաւ Մասսիալ յուզուած, շնորհակա՛լ եմ: Բայց այդ ամբաստանութիւնն ա՛յնչափ սխա՛լ, ա՛յնչափ ցաւագար է որ ըմ՛բռնելին կարեւորութիւնը պիտի կորսնցնէ, երբ որ ես անձամբ ու անկեղծաբար նախաքննիչ դատաւորին ներկայանամ: Իզապէլ կրնայ ըսել թէ ես ո՛ր աստիճան կը սիրէի եղբայրս . . .

—Իզապէլ ամէն բանի տեղեակ ըլլալու է. անշուշտ կարդացած է անիկա այդ նամակը . . .

—Ո՛հ, Աստուա՛ծ իմ, գոչեց Մասսիալ խղճալի ձայնով մը, ուրեմն ա՛լ կ'արհամարհէ զիս . . .

Եւ ա՛լ անոր սոսկում կը պատճառէ . . . Եւ եթէ կը հաւատայ թէ Ֆէնանի սպաննիչը . . . ե՛ս եմ. . .

Տանիէլ չպատասխանեց:

—Եթէ ա՛յսպէս է, հազար անգամ պիտի նախընտրէի մեռնիլ: Ա՛խ, ինչո՛ւ, ինչո՛ւ համար երէկ ինքզինքս ծովը չնետեցի, ինչո՛ւ, ինչո՛ւ . . .

—Կը մոռնա՞ս զիս, մրմնջեց Տանիէլ՝ դառն շեշտով մը:

—Ներէ՛, նախատեցի քու սէրդ, ներէ՛, վիշտս կը խենդեցնէ զիս . . .

Բաւական երկար լռութիւն մը տիրեց: Մասսիալ կուլար՝ մտածելով իր սիրելի եղբօրը վրայ, նշմարելով անոր երիտասարդութիւնը ու անոր հետ անցուցած սպասնեկան տարիները եւ մտնալով գրեթէ այդ ահռելի ամբաստանութիւնը որ իր վրայ կը ծանրանար: Տանիէլ կը մտածէր եւ արդէն իսկ ամբողջ ծրագիր մը կը պատրաստէր՝ ճշմարտութիւնը կարենալ գուշակելու համար:

—Ատա՛նկ լալու համար վա՛տ մըն եմ ես, ըսաւ յանկարծ Մասսիալ: Ես միայն ա՛յն ատեն լալու իրաւունքն պիտի ունենամ երբ որ խե՛ղճ եղբօրս վրէժը պիտի լուծեմ:

—Ես ալ ասոր վրայ կը մտածէի, ըսաւ Տանիէլ: Բայց նա՛խ քու անմեղութիւնդ յետոյ վրէժը: Այս ամէնուն մէջ ահռելի խնդիր մը կայ զոր քու անմեղութեանդ հետ երեւան պիտի հանենք:

—Եւ ա՛յն ատեն պիտի տեսնե՛ն այդ թշուառականները:

—Դուն չես կրնար հիմա ինքզինքդ արդարութեան յանձնել. հակառակ քու բոլոքներուդ, քեզ կը բանտարկեն եւ ես այդ պարագային մինակս կը մնամ կռուելու համար եւ թերեւս քեզի հետ զիս ալ կը ձերբակալեն: Ստակամութիւնը շատ շուտ պիտի գուշակէ թէ ե՛ս եմ որ քու փախուստիդ օգնած եմ: Դուն ո՛չ իսկ կրնաս Բարիզ վերադառնալ, մինչեւ որ ես քեզի համար ասոր չափ ապահով տեղ մը չգտնեմ: Ուրեմն, մինչեւ իմ Բարիզ երթալս դուն տեղէդ չպիտի երեւաս: Հոս վստահելի տեղ մը չունիս. ոստիկանները անհամբեր պիտի կարծեն թէ դուն Անգլիա գացած ես. տակաւ վայրկեան ոճրագործներու զտակին ապաստանարանն է: Պէրթրան ամէն բանէն ճանչցած պիտի ըլլայ. այդ ծերուկ նաւաստին եւ կինը ինծի համար ամէն ինչ յանձն կ'առնեն, ինչպէս որ արդէն գուշակեցիր անշուշտ: Իրա՛ւ, անոնց այնչափ գոհացուցիչ վիճակի մէջ չէ, բայց կարծեմ թէ Բարիզի ծակերէն նախընտրելի է: Եւ ասկէ զատ, Մասսիա՛լ, կ'ապահովցնեմ քեզ, ճաշերուդ մեծ խնամք պիտի տարուի: Տիկին Պէրթրան ընտի՛ր խոհարարուհի մըն է:

—Գիտե՛մ, ըսաւ Մասսիալ մելամաղձոտ շեշտով մը, ամբողջ ամառ հո՛ն ճաշեցինք . . . Ֆէնան հայր Պէրթրանի պարտէզը շա՛տ կը սիրէր . . . որովհետեւ կրնար Իզապէլը նշմարել անկէ . . .

Այս վերջին խօսքերը արտասանելով Մասսիալ սկսաւ լալ.

—Ֆէնա՛ն. . . սիրելի՛ս . . . Ա՛խ, պէտք չէ՞ր որ ես մեռնէի. . . Հա՛րկ էր սիրոյս յաղթել. . . գիշե՛ր ցորեկ հսկել անո՛ր վրայ: Ոճրագործը չպիտի կրնար մինչեւ անոր հասնիլ. . . Բայց, ո՞վ կրնայ ըլլալ այդ թշուառակա՛նը: Ֆէնան ո՛ եւ է թշնամի չունէր բնա՛ւ. քու մեկնումէդ ի վեր խաղաղութեամբ մեկտեղ կ'ապրէինք . . . բնա՛ւ բարեկամուհի մը չունէր. . . ո՛չ ոք կրնար անոր ուրախութեամբը կամ երջանկութեամբը չախանձել. . . Ու հիմա, սա՛ վայրկեանիս, թերեւս կը թաղեն զայն, եւ ես չե՛մ կրնար երթալ ու անոր գերեզմանին վրայ ծնրադրե՛լ ու աղօթե՛լ. . .

### Է

### ԱՏՐԻԷՆ ԼԱՈՒՏԻՆՈՒԱ

Պր. Լաստինուա՝ Պուլվառ Սէվասթոբոլի եւ Պուլվառ Սէն-Տընիի անկիւնը ընդարձակ բնակարան մը ունէր որուն մէջ ամէն բան լուրջ եւ փառաւոր էկոնոմիկինի մը տիրանալուն պէս հոն հաստատուած եւ կահկարասիներուն համար յիսուն հազար Ֆր. ծախք ըրած էր: Ասանկ բնակարան մը ունենալուն համար չափազանց հպարտ՝ զայն ցուցնելու գիտաւորութեամբ մէկէ աւելի հացկերոյթներ տուած էր ջոջ վաճառականներուն: Եւ ա՛լ ամէն կողմէ Լաստինուա ջերմագին շնորհաւորութիւններ ընդունած էր: Ու երկար ատեն ապրած էր հոն, շա՛տ խաղաղ ու շա՛տ երջանիկ:

Եթէ այս մարդուկը իր ճամբուն վրայ Գիլառայ չի հանդիպէր, ամենայն հանգստութեամբ պիտի աւարտէր իր կեանքը կնկանը ու աղջկանը միջեւ: Շատ շուտ պիտի ներէր Տանիէլի եւ ընտիր պաշտօն մը պիտի ըլլար: Բայց Գիլառա իր վրայ ա՛յնչափ ազդեցութիւն գործած էր որ յանկարծ այդ հեզահամբոյր մարդը չարացած էր: Եւ որովհետեւ իր չարութեան միա՛կ առարկան Տանիէլն էր, կնկանն ու աղջկանը նկատմամբ սովորական ազահ եղած էր, որպէս զի ասոնք բան մը չկրնան ըրել իր խորթ զաւկին:

(Շարունակելի)